

Traumainformoidun lähestymistavan soveltaminen koulun arjessa

Koulussa työskennellään traumakohtaamisen perustasolla

Traumaosaaminen voidaan määritellä eri tasoille. Kouluissa esimerkiksi opettajien ei ole tarkoitus toimia hoitavina tahoina, vaan kohdata oppilas traumainformoitusti koulun arjessa eli kysymys on perustason kohtaamisesta. Koulun henkilökunnan tulisi kuitenkin olla tietoinen siitä, miten traumatisoituminen on yhteydessä oppilaan hyvinvointiin ja oppimiseen sekä koko työyhteisön ilmapiiriin.

Traumatietoisuus koulussa

- Traumatietoisuus auttaa ymmärtämään ja kohtaamaan vakavasti traumatisoituneiden oppilaiden perustarpeita sekä välttämään samalla omaa myötätuntouupumusta
- Keskeinen orientaatio kohtaamisissa on haastavan käyttäytymisen taakse näkeminen ja kysymys: Mitä sinulle on tapahtunut? Miten voin auttaa?

Every time you think of calling a kid 'attention-seeking' this year, consider changing it to '**connection-seeking**' and see how your perspective changes.

—DR. JODY CARRINGTON
Psychologist

Traumainformoitu koulu on turvallinen

Traumainformoitu näkökulma koulun arjessa edistää turvallisen oppimisympäristön syntymistä ja parantaa oppimistuloksia. Traumainformoitu kouluympäristö on kaikille sen jäsenille turvallinen, tukea antava ja kunnioittava. (Doughty 2020; Herrenkohl ym. 2019).) Traumainformoidussa lähestymistavassa huomio siirtyy "vaikeasta lapsesta" hänen ympärillään oleviin aikuisiin ja kysymykseen "mitä sinulle on tapahtunut?".

Tämä edellyttää ymmärrystä oppilaiden (ja myös koulun henkilökunnan) vaikeista elämänkokemuksista sekä myötätuntoista suhtautumista niihin. Jos oppilaan outoa tai hankalaa käyttäytymistä tarkastellaan lähinnä kurinpitokysymyksenä, jää usein huomioimatta taustalla vaikuttavat syvemmät syyt esimerkiksi haitallinen stressi, traumat, neurokirjon piirteet, köyhyys, perheväkivalta tai lapsen tunne-elämän laiminlyönti. (Levenson 2017).

Meidän tulisi nähdä oireilu selviytymisyriytyksinä. Traumainformoituina oivallamme, kuinka varhaiset haitalliset kokemukset muokkaavat oppilaan uskomuksia maailmasta vaikuttaen (ilman korjaavia kokemuksia) hänen biopsykososiaaliseen toimintaansa koko elämänkaaren ajan. (Herrenkohl ym. 2019.)

Jo pienillä toimenpiteillä, kuten ennakoitavuuden lisäämisellä, selkeämpien tavoitteiden asettamisella, valinnanvapauden tarjoamisella ja poikkeavan käytöksen taustojen ymmärtämisellä, voi olla merkittävä vaikutus turvallisuuden tunteen lisääntymiseen (Minahan 2019).

Traumainformoitu lähestymistapa ottaa huomioon yhteisön ja yksilön traumataakan

Traumainformoitu lähestymistapa ottaa huomioon sekä yhteisön että yksilön kantaman trauman. Sekä opettajat, johtajat että oppilaat tuovat mukanaan traumaattiset kokemuksensa oppilaitoksiin. (Doughty 2020.) Opettajat kohtaavat päivittäin opilaita, joilla on haavoittavia kokemuksia elämässään. Tämän vuoksi opettajan on tärkeää tunnistaa haitallisten kokemusten yleisyys sekä oppilaan elämässä että ammattilaisten omassa elämässä. Traumainformoitu työtapa voi parantaa työn vaikuttavuutta ja työhyvinvointia. (Levenson 2017.)

Opettajan rooli

Opettaja voi olla merkittävässä roolissa tunnistessaan traumatisoituneen oppilaan. Opettajan tulee tunnistaa se, kuinka traumatisoituminen vaikeuttaa oppimista ja tavoitteitten saavuttamista. Opettajien on myös osattava tukea oppilaita koulun arjessa. (Doughty 2020.) Vaikka opettajien työnkuvaan ei luonnollisestikaan kuulu trauman hoitaminen, on opettajien tärkeää omata tietoa traumojen vaikutuksista, sillä traumat vaikuttavat myös lapsen koulunkäyntiin. Koulut sekä opettaja voivat tukea traumatisoitunutta oppilasta esimerkiksi tunnetaitoja opettamalla, luomalla turvallisen kouluympäristön ja tukemalla oppilaan resilienssin kasvua. (Mattila 2021.)

Yhteisön näkökulma: Muutoksen tavoitteet

Järjestelmän muutoksessa keskeisiä tavoitteita ovat traumatietoisuus, turvallisuuden kokemus, ihmislähtöisyys, sosiaalinen tasa-arvo, sukupuoli- ja kulttuurisensitiivisyys sekä ammattilaisen oma itsetuntemus (Auvinen & Sarvela 2020).

Miten organisaatio muuttuu traumainformoiduksi?

Organisaation muutos traumainformoiduksi edellyttää sitä, että organisaation kaikessa toiminnassa toteutuvat viisi ydinarvoa:

1. Turvallisuus
2. Luottamuksellisuus
3. Valinnanvapaus
4. Yhteistyö

5. Valtaistuminen

Traumainformoitu koulu on **turvallinen** ympäristö sekä oppilaille että opettajille ja muille koulun työntekijöille.

Luottamuksellisuudella tarkoitetaan luottamuksellista ja avointa kohtaamista sekä keskustelua: opettaja oppilaan kanssa, oppilas muiden oppilaiden kanssa, opettaja muun henkilökunnan kanssa jne. Kaikkien osapuolten tulee olla tietoisia siitä, mitä tapahtuu, kenen kanssa ja milloin. Tämä tukee myös turvallisuuden tunnetta.

Valinnanvapaus tarkoittaa sitä, että keskustelut käydään ratkaisukeskeisesti sekä tunnistaen oppilaan ja työntekijän vahvuudet sekä taidot, joiden avulla saavutetaan heidän paras mahdollinen potentiaalinsa. Kaikkien arvojen toteutuminen kaikissa tilanteissa ei ole toki mahdollisuutta. Esim. autenttista valinnanmahdollisuutta ei aina ole - silloin on tärkeää kertoa, mitä voi odottaa. Jos ei voi valita miten tehdään, ehkä on mahdollisuus valita, miten se tehdään.

Yhteistyö on enemmän yhdessä tekemistä kuin toisen puolesta tekemistä. Toimivat palautteenantokäytänteet edistävät yhteistyötä.

Valtaistuminen tarkoittaa omien vahvuuksien ja taitojen tunnistamista sekä niiden varaan rakentamista. Se on myös voimavarakeskeisten puhekäytäntöjen huomioimista.

Lähteet: Fallot & Harris 2009; Levenson 2017

Muutoksen tueksi

Tutustu alla oleviin materiaaleihin: Building Trauma-Sensitive Schools Handout Packet, Trauma-Sensitive School Checklist ja The Missouri Model for Trauma-Informed Schools.

[Building Trauma-Sensitive Schools Handout Packet](#)

[Trauma-Sensitive School Checklist](#)

[The Missouri Model for Trauma-Informed Schools](#)

Pohdi omia näkemyksiäsi alla olevien väittämien avulla

Alla on muokattuja, vapaita suomennuksia joistakin *Trauma-Informed Care (ARTIC-45)* -mittarin kysymyksistä. Mittarilla on tutkittu myös opettajien asenteita ja kokemuksia traumainformoitua lähestymistapaa kohtaan.

1. On erittäin tärkeää tietää, miten saada traumahistorian omaava lapsi/nuori tuntemaan olonsa turvalliseksi.
2. Yksi keskeisimmistä asioista traumatisoituneen lapsen/nuoren kohtaamisessa on varmistaa, että hän kokee olonsa turvalliseksi ympäristössään.
3. Ymmärrys trauman yhteyksistä lasten/nuorten vointiin ja kehitykseen auttaa minua ymmärtämään esimerkiksi haastavaa käyttäytymistä paremmin.
4. On tärkeää näyttää mallia, miten hallitsen omia tunteitani.

5. Kun olen stressaantunut luokallani olevan lapsen/nuoren kohtaamisesta, on tärkeää puhua siitä jonkun kanssa.
6. On tärkeää ymmärtää, miten lastensuojelujärjestelmä ja lasten/nuorten mielenterveyspalvelut toimivat.
7. On tärkeää säilyttää lapsen/nuoren yhteydet omaan yhteisöönsä.
8. Lapset/nuoret, joilla on traumahistoriaa, kärsivät verrokkiryhmää todennäköisemmin päihdeongelmista vanhempana.
9. Lapset/nuoret, joilla on traumahistoriaa, kärsivät verrokkiryhmää todennäköisemmin mielenterveysongelmista lyhyellä tai pitkällä aikavälillä.
10. Lapset/nuoret, joilla on traumahistoriaa, saattavat olla usein varuillaan.
11. Lapset/nuoret, joilla on traumahistoriaa, syyttävät usein itseään huonoista asioista, joita heille on tapahtunut.
12. Lapset/nuoret, joilla on traumahistoriaa, kamppailevat usein ylläpitääkseen ihmissuhteita.
13. Lapset/nuoret, joilla on traumahistoriaa, voivat olla ylikuottavaisia toisia kohtaan tai eivät luota lainkaan toisiin ihmisiin.

Pohdintatehtävä: Entä jos koulu traumatisoi?

Tiedetään, että medikaaliset traumat ovat potilaiden ja heidän perheittensä kokemia psykologisia ja fysiologisia vasteita terveydenhoitojärjestelmän henkilöstön tuottamiin kipuihin, vammoihin. Ne voivat liittyä pelottaviin hoitokokemuksiin sekä vakaviin sairausdiagnooseihin. (Hall & Hall 2017.)

Minkälaisia traumoja me opettajat voimme aiheuttaa?

Lähteet

- Aalto-Setälä, T., Huikko, E., Appelqvist-Schmidlechner, K., Haravuori, H., & Marttunen, M. (2020). Kouluikäisten mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa. Opas tutkimiseen, hoitoon ja vaikuttavien menetelmien käyttöön (6/2020). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Auvinen, E., & Sarvela, K. (2020). Yhteinen kieli: Traumatietoisuutta ihmisten kohtaamiseen. Basam Books Oy.
- Champine, R. B., Lang, J. M., Nelson, A. M., Hanson, R. F., & Tebes, J. K. (2019). Systems Measures of a Trauma-Informed Approach: A Systematic Review. *American journal of community psychology*, 64(3-4), 418-437. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12388>
- Doughty, K. 2020. Increasing Trauma-Informed Awareness and Practice in Higher Education. *Journal of Continuing Education in the Health Professions*. 40, 1. 66 – 68.
- Hall M. & Hall, S. 2017, *Managing The Psychological Impact of Medical Trauma*, Springer Publishing Company, New York
- Herrenkohl, T.I., Mersky, J.P., Topitzes, J. (2019). Applied and translational research on trauma-responsive programs and policy: Introduction to a special issue of the *American Journal of Community Psychology*. *American Journal of Community Psychology*, 64, 281-285. DOI: 10.1002/ajcp.12402
- Herrenkohl, T.I. Hong, S., & Verbrugge, B. (2019). Trauma-informed programs based in schools: Linking concepts to practices and assessing the evidence. *American Journal of Community Psychology*, 64, 373-388 . DOI: 10.1002/ajcp.12362
- Herrenkohl, T.I., Hong, S. & Verbrugge, B. (in press). Advancing trauma-informed programs in schools to promote resilience and child well-being. *APSAC Advisor*.
- Herrenkohl, T. I. (2019). Cross-system collaboration and engagement of the public health model to promote the well-being of children and families. *Journal of the Society for Social Work and Research*, 10 (3), 319–332. DOI: 10.1086/704958
- Levenson, J. (2017). Trauma-Informed Social Work Practice, *Social Work*, Volume 62, Issue 2, April 2017, Pages 105–113, <https://doi.org/10.1093/sw/swx001>
- Mattila, M. 2021. Trauman vaikutukset lapsen koulunkäyntiin ja peruskoulun välineet tukea traumatisoitunutta oppilasta. Oulun yliopisto.
- Minahan, J. 2019. Trauma-Informed Teaching Strategies. Saatavana: http://www.ascd.org/publications/educational_leadership/oct19/vol77/num02/Trauma-Informed_Teaching_Strategies.aspx
- NHS Education for Scotland. (2017). Transforming Psychological Trauma: A Knowledge and Skills Framework for the Scottish Workforce. <https://transformingpsychologicaltrauma.scot/media/x54hw43l/nationaltraumatraininfamework.pdf>
- Sandberg, E. (2022). Haastava käyttäytyminen: Vahvuusperustainen ja ratkaisukeskeinen työote. ES Pedagogica Oy.

